

Projekt podstawy programowej EDUKACJA WCZESNOSZKOLNA

Cele edukacji wczesnoszkolnej

- 1) Zdobywanie wiedzy i umiejętności umożliwiających aktywne poznawanie i budowanie podstaw rozumienia świata.
- 2) Rozwijanie krytycznego myślenia i refleksji nad własnym działaniem.
- 3) Rozwijanie samodzielności, kreatywności i wytrwałości w myśleniu, ekspresji i działaniu.
- 4) Rozwijanie kompetencji komunikacyjnych i kompetencji społecznych na bazie szacunku i zaufania do innych.
- 5) Rozwijanie poczucia własnej wartości i motywacji do osiągania sukcesów edukacyjnych zgodnie z indywidualnymi predyspozycjami.
- 6) Rozwijanie poczucia przynależności do wspólnoty lokalnej i narodowej oraz dumy z jej tradycji, kultury i historii.
- 7) Rozwijanie empatii i szacunku dla istot żywych oraz odpowiedzialności za środowisko przyrodnicze.
- 8) Rozwijanie kompetencji dbania o siebie, w tym o zdrowie fizyczne i psychiczne oraz bezpieczeństwo własne i innych.

Specyfika i struktura edukacji wczesnoszkolnej

Edukacja wczesnoszkolna wspiera wszechstronny rozwój dzieci. Zdobywają one wiedzę i umiejętności oraz rozwijają postawy za pośrednictwem różnorodnych działań i doświadczeń, eksperymentowania i badania świata zarówno samodzielnie, jak i we współpracy. Edukacja wczesnoszkolna ma charakter zintegrowany, skoncentrowany wokół kompetencji fundamentalnych – językowych, matematycznych, cyfrowych i ruchowych – i kompetencji przekrojowych – rozwiązywania problemów, myślenia krytycznego i kreatywnego, współpracy,

dbania o innych, kierowania sobą i dbania o siebie. Dzieci zdobywają i wykorzystują wiedzę i umiejętności z różnych dziedzin w sytuacjach życia codziennego. Zróżnicowane działania i doświadczenia są pogłębiane, rozszerzane i systematyzowane w szkole. Dzieci uczą się elastycznie nimi posługiwać, łącząc obserwacje, fakty, koncepcje i idee w spójny system, m.in. poprzez aktywne uczestnictwo w zintegrowanych doświadczeniach edukacyjnych tworzących odpowiedni kontekst rozwoju intelektualnego, emocjonalnego i moralnego dziecka.

W strukturze podstawy programowej zawiera się 8 zintegrowanych obszarów, są to:

- 1) edukacja językowa obejmująca edukację polonistyczną, edukację w zakresie języka obcego nowożytnego, języka mniejszości narodowej lub etnicznej oraz języka regionalnego – języka kaszubskiego;
- 2) edukacja matematyczna;
- 3) edukacja przyrodnicza;
- 4) edukacja społeczna;
- 5) edukacja artystyczna obejmująca plastykę, muzykę i działania artystyczne;
- 6) edukacja techniczna i informatyczna;
- 7) wychowanie fizyczne;
- 8) etyka.

Obszary edukacji wczesnoszkolnej służą w największym stopniu rozwijaniu niżej wymienionych kompetencji.

- 1) Edukacja językowa w zakresie wszystkich nauczanych języków podzielona jest na trzy obszary kompetencji: komunikacja, świadomość językowa, odkrywanie i używanie języka. Komunikacja obejmuje: komunikację ustną, tj. bezpośrednią rozmowę grupową, dialog, rozmowę telefoniczną i online, a także komunikację pisemną, tj. bezpośrednią korespondencję tradycyjną i cyfrową. Świadomość językowa obejmuje wiedzę o języku mówionym i pisanym. Odkrywanie i używanie języka obejmuje odbiór i tworzenie wypowiedzi ustnych i pisemnych poza kontekstem bezpośredniej komunikacji. W każdym z obszarów cele edukacyjne są realizowane w tych samych formach praktykowania języka: mówienie i słuchanie, odbiór czytanych wypowiedzi, tworzenie wypowiedzi pisemnych.

- 2) Edukacja matematyczna wspiera rozwój myślenia pozwalającego na doświadczanie, rozumienie, opisywanie świata w aspekcie ilościowym i przestrzennym. Poprzez eksperymenty i doświadczenia matematyczne w interakcjach społecznych, w sytuacjach życia codziennego dzieci odkrywają własności matematyczne, dostrzegają regularności, rozwiązują problemy, wykorzystując różne strategie, a także komunikują rozwiązania, przedstawiając i uzasadniając swój sposób rozumowania. Aktywnie uczestniczą w procesie matematyzacji zdobywanych doświadczeń, konstruując i rozwijając język matematyczny w naturalnych sytuacjach. Korzystają z uważnego i dostosowanego do ich potrzeb wsparcia nauczyciela.
- 3) Edukacja przyrodnicza stwarza dziecku warunki do odkrywania i badania środowiska naturalnego oraz do rozumienia zachodzących w nim relacji i zależności. Wprowadza uczniów w podstawy myślenia naukowego opartego na empirycznych dowodach i podejściu badawczym. Jej fundamentem jest nauka poprzez działanie, doświadczanie i eksperymentowanie. Dzięki temu przygotowuje dzieci do samodzielnego, odpowiedzialnego i aktywnego funkcjonowania w relacji z przyrodą. Wspiera rozumienie pozytywnych i negatywnych skutków oddziaływania człowieka na środowisko.
- 4) Edukacja społeczna umożliwia poznanie siebie, rozwijanie samoświadomości i budowanie poczucia własnej wartości. Daje przestrzeń do wyrażania emocji i radzenia sobie z wyzwaniami codzienności. Uczy szacunku do siebie i innych oraz świadomego uczestnictwa w grupie. Wspiera rozwijanie kompetencji współpracy i odpowiedzialności w relacjach z innymi. Kształtuje wrażliwość społeczną, ucąc dostrzegania potrzeb innych i reagowania na nie z empatią. Przygotowuje do życia w zróżnicowanym świecie, promując otwartość i szacunek w kontekście wielokulturowości. Edukacja ta stymuluje również aktywizację społeczną, zachęcając uczniów do podejmowania inicjatyw i działania na rzecz dobra wspólnego, kształtuje postawy obywatelskie.
- 5) Edukacja artystyczna umożliwia korzystanie z różnorodnych form ekspresji, dzięki którym dzieci mogą wyrażać swoje doświadczenia i interakcje ze światem. Sztuka staje się dla dziecka dodatkowym językiem, pozwalającym na komunikowanie złożonych doświadczeń i myśli, których często nie da się wyrazić słowami. Twórczość artystyczna stwarza bezpieczne ramy do eksplorowania i osvajania wewnętrznego świata emocji, a także rozwija wrażliwość

na odbiór dzieł kultury. Angażując się w działania plastyczne, muzyczne czy teatralne, dzieci ćwiczą nie tylko wyobraźnię, ale także kluczowe zdolności poznawcze, takie jak kreatywne podejście do wyzwań i umiejętność rozwiązywania problemów. Kontakt ze sztuką to również źródło autentycznej radości i poczucia sprawczości. Wspólne projekty artystyczne wzmacniają umiejętności pracy w grupie i w zakresie komunikacji.

- 6) Edukacja techniczna i informatyczna umożliwia zdobywanie praktycznych umiejętności oraz kompetencji cyfrowych, niezbędnych we współczesnym świecie. Poprzez zajęcia z techniki dzieci uczą się, jak wykorzystywać narzędzia i materiały, planować i realizować proste projekty, poznają także zasady działania urządzeń obecnych w ich otoczeniu. Edukacja informatyczna wprowadza w świat przetwarzania informacji, uczy świadomego korzystania z komputera i internetu oraz rozwija logiczne i algorytmiczne myślenie. Edukacja w obu obszarach kształtuje umiejętność twórczego i odpowiedzialnego korzystania z technologii, przygotowując ucznia do funkcjonowania w społeczeństwie cyfrowym oraz dalszego kształcenia w obszarze nauk ścisłych i technicznych.
- 7) Wychowanie fizyczne sprzyja rozwijaniu kompetencji ruchowych, w tym świadomych postaw prozdrowotnych, szczególnie w zakresie aktywności ruchowej. Zachęca uczniów do podejmowania różnorodnych form aktywności – ćwiczeń fizycznych, zabaw i gier z wykorzystaniem dostępnych przyborów i sprzętu sportowego, z zachowaniem zasad bezpieczeństwa. Wspiera rozwój sprawności fizycznej oraz motywuje do systematycznego dbania o zdrowie.
- 8) Etyka przenika i integruje wszystkie wymienione wcześniej obszary edukacji. Koncentruje się na zachęcaniu uczniów do podejmowania refleksji moralnej w drodze rozmowy, samodzielnej interpretacji i dyskusji, na podstawie doświadczeń i tekstów kultury, norm, postaw i działań etycznych. Wspiera i podejmuje odpowiedzialne i wartościowe etyczne działania w relacji ze sobą, innymi oraz środowiskiem naturalnym i społecznym. Dlatego efekty uczenia się z zakresu etyki zostały wpisane w poszczególne obszary edukacji. Ostatnia część opisu efektów uczenia się dotyczy nieobowiązkowych zajęć z przedmiotu etyka.

W edukacji wczesnoszkolnej wydzielono moduły: finansowy, kultura oraz bezpieczeństwo i obrona.

Efekty uczenia się

I. Edukacja językowa – polonistyczna

1. Komunikacja. Język mówiony

Uczeń:

- 1) rozumie komunikaty werbalne i niewerbalne w komunikacji bezpośredniej i adekwatnie na nie reaguje;
- 2) wypowiada się w komunikacji bezpośredniej w sposób sensowny i spójny, zrozumiały dla odbiorcy, uwzględniając normy etyki i zasady etykiety językowej;
- 3) używa języka w komunikacji bezpośredniej w sposób dostosowany do sytuacji i intencji komunikacyjnej, dostrzegając znaczenie komunikacji w budowaniu relacji z innymi;
- 4) przyjmuje rolę słuchacza lub mówcy; angażuje się w rozmowę, wykazując empatię i wchodząc w interakcję z rozmówcą;
- 5) informuje rozmówców o faktach oraz własnych emocjach i potrzebach, dążąc do precyzji i zgodności z rzeczywistością;
- 6) wyraża w komunikacji bezpośredniej własne opinie, oceny i preferencje, wykazując szacunek dla przekonań rozmówców;
- 7) zadaje pytania dostosowane do kontekstu rozmowy lub wypowiedzi innych osób, w tym otrzymanych poleceń i instrukcji, pogłębiając zrozumienie wypowiedzi rozmówców;
- 8) aktywnie uczestniczy w rozmowie grupowej: słucha innych, zabiera głos i wypowiada się zgodnie z przyjętymi zasadami komunikacji w grupie;
- 9) wykorzystuje język mówiony jako narzędzie wspólnego działania, dzielenia się pomysłami i prezentowania rezultatów pracy indywidualnej i grupowej;
- 10) pomaga innym w zrozumieniu informacji w komunikacji bezpośredniej, wspiera porozumienie się w grupie.

2. Komunikacja. Odbiór czytanych wypowiedzi

Uczeń:

- 1) rozumie czytane teksty tradycyjne i cyfrowe w komunikacji bezpośredniej, w tym list i e-mail, oraz teksty użytkowe, w tym zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, podziękowanie;

- 2) określa intencje nadawcy przeczytanej wypowiedzi w komunikacji bezpośredniej;
- 3) wykorzystuje przeczytane teksty literackie i nieliterackie oraz inne teksty kultury do rozmowy i wspólnego działania – moduł kultura.

3. Komunikacja. Tworzenie wypowiedzi pisemnych

Uczeń:

- 1) tworzy krótkie, spójne i sensowne teksty tradycyjne i cyfrowe w pisemnej komunikacji bezpośredniej, dostosowane do sytuacji i intencji komunikacyjnej, w tym list i e-mail, oraz teksty użytkowe, w tym zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, podziękowanie;
- 2) wykorzystuje słowo pisane do budowania relacji i współpracy z innymi.

4. Świadomość językowa, w tym wiedza o języku. Język mówiony

Uczeń:

- 1) rozpoznaje i wyróżnia w wypowiedzianych słowach dźwięki: głoski, w tym spółgłoski i samogłoski, sylaby, rymy;
- 2) stosuje adekwatne do sytuacji elementy języka mówionego: pauzy, intonację, tempo i siłę głosu;
- 3) używa w wypowiedziach mówionych odpowiednich form fleksyjnych rzeczowników, przymiotników, liczebników i czasowników w celu poprawnego wypowiadania się w mowie;
- 4) stosuje słownictwo dostosowane do wyrażanych w języku mówionym treści, uwzględniając zróżnicowane środki leksykalne, takie jak synonimy, antonimy i idiomy.

5. Świadomość językowa, w tym wiedza o języku. Odbiór czytanych wypowiedzi

Uczeń:

- 1) wykorzystuje podstawową wiedzę na temat słowotwórczej budowy wyrazów, w tym przyrostków i przedrostków, w celu odkrywania znaczenia poznawanych słów;
- 2) rozwija zasób słownictwa, w tym synonimów, antonimów, homonimów, idiomów, aby rozumieć czytane teksty literackie i nieliterackie dotyczące różnych obszarów wiedzy o świecie – moduł kultura;
- 3) analizuje i porównuje strukturę wypowiedzi w tekstach; wyróżnia wypowiedzenia oznajmujące, pytające i rozkazujące oraz wypowiedzenia wykrzyknikowe i rozumie ich funkcje.

6. Świadomość językowa, w tym wiedza o języku. Tworzenie wypowiedzi pisemnych

Uczeń:

- 1) czytelnie i poprawnie pisze odręcznie, w tym odróżnia wielkie i małe litery; rozmieszcza właściwie tekst ciągły w linii i na stronie;
- 2) stosuje poprawnie znaki interpunkcyjne na końcu zdania i przecinki przy wyliczaniu;
- 3) zapisuje wyrazy o wysokiej frekwencji, w tym podstawowe skróty, poprawnie pod względem ortograficznym, wykorzystując wiedzę z zakresu fleksji i słowotwórstwa;
- 4) używa w wypowiedziach pisemnych odpowiednich form fleksyjnych rzeczowników, przymiotników, liczebników i czasowników;
- 5) korzysta z zasobu słownictwa odpowiedniego do wyrażania w wypowiedziach pisemnych zamierzonych treści, w tym synonimów, antonimów i idiomów;
- 6) poprawnie i sensownie formułuje w wypowiedziach pisemnych wypowiedzenia o różnej długości i intencji komunikacyjnej, aby dostosować je do celu wypowiedzi, odbiorcy i określonej formy gatunkowej;
- 7) tworzy kilkuzdaniową, spójną i sensowną wypowiedź pisemną, wykorzystując zdobytą wiedzę o języku.

7. Odkrywanie i używanie języka. Język mówiony

Uczeń:

- 1) analizuje i interpretuje wypowiedzi usłyszane w codziennych sytuacjach i w mediach, a także utwory wielomodalne, takie jak audiobook, słuchowisko, film – moduł kultura;
- 2) podejmuje działania według usłyszanej instrukcji;
- 3) tworzy wypowiedzi mówione o różnych funkcjach: informacyjnej, ekspresyjnej, perswazyjnej;
- 4) recytuje wiersze oraz wygłasza z pamięci krótkie teksty prozatorskie – moduł kultura.

8. Odkrywanie i używanie języka. Odbiór czytanych wypowiedzi

Uczeń:

- 1) stosuje technikę cichego czytania tekstów należących do różnych gatunków;
- 2) czyta na głos proste teksty drukowane i pisane, prawidłowo akcentując wyrazy i uwzględniając w intonacji sens wypowiedzi oraz znaki interpunkcyjne;

- 3) podejmuje działania lub realizuje projekt, działając według przeczytanej instrukcji;
- 4) odczytuje z tekstów informacje, opinie i argumenty podane wprost oraz wymagające wnioskowania;
- 5) analizuje czytane teksty, wskazując w nich cechy gatunków, takich jak baśń, legenda, opowiadanie, wiersz, pamiętnik, wypowiedź argumentacyjna, notatka, instrukcja, zaproszenie, ogłoszenie, życzenia, podziękowanie;
- 6) bada konstrukcję tekstu, wyróżniając w nim takie elementy, jak dialog, opis, narracja;
- 7) rozpoznaje i porządkuje zdarzenia w utworze fabularnym, identyfikuje ich wpływ na bohaterów, odróżnia postacie główne od drugoplanowych i wskazuje ich cechy – moduł kultura;
- 8) odróżnia elementy świata fikcyjnego od rzeczywistości oraz w świecie fikcji elementy realistyczne od fantastycznych – moduł kultura;
- 9) ocenia postępowanie bohaterów tekstu kultury i uzasadnia swoją ocenę;
- 10) odczytuje znaczenia dosłowne i niedosłowne tekstu, w tym tekstu zawierającego środki stylistyczne, takie jak metafora, epitet, porównanie, rytm, rymy; określa nastrój utworu – moduł kultura;
- 11) przedstawia propozycję odczytania utworu literackiego i innego tekstu kultury – moduł kultura;
- 12) wyszukuje w tekstach literackich fragmenty według niego najpiękniejsze, najważniejsze, trudne do zrozumienia – moduł kultura;
- 13) czyta i charakteryzuje teksty, których lektura dostarcza mu przyjemności – moduł kultura;
- 14) korzysta z tradycyjnych materiałów źródłowych i narzędzi cyfrowych w celu samodzielnego pogłębiania wiedzy, w tym odkrywania znaczeń nieznanymi słów; selekcjonuje dane adekwatnie do celu podjętych działań.

9. Odkrywanie i używanie języka. Tworzenie wypowiedzi pisemnych

Uczeń:

- 1) tworzy sensowne i spójne wypowiedzi pisemne w formach gatunkowych, takich jak opowiadanie, w tym z użyciem opisu, wypowiedź argumentacyjna, opinia, pamiętnik, wiersz, notatka, instrukcja;
- 2) stosuje we własnych wypowiedziach pisemnych zróżnicowane środki językowe, w tym metaforę, epitet, porównanie, powtórzenie, synonimy, antonimy, idiomy;

- 3) rozwija własny styl wypowiedzi pisemnych, nadając im indywidualny charakter;
- 4) eksperymentuje, bawi się słowem, tworząc własne wiersze, zagadki, rymowanki, opowiadania;
- 5) ocenia i redaguje swoje wypowiedzi pisemne z dbałością o kompozycję, poprawność językową i formę graficzną, wykorzystując otrzymaną informację zwrotną;
- 6) sprawdza pisownię używanych słów z wykorzystaniem tradycyjnych i cyfrowych materiałów źródłowych.

II. Edukacja językowa w języku obcym nowożytnym

1. Komunikacja

Uczeń:

- 1) rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, artykułowane wyraźnie i powoli;
- 2) reaguje werbalnie lub niewerbalnie na bardzo proste polecenia;
- 3) odpowiada na bardzo proste pytania, w tym pytania dotyczące danych osobowych, takich jak imię i nazwisko, adres, numer telefonu rodzica;
- 4) zadaje bardzo proste pytania dotyczące bliskich sobie tematów i spraw;
- 5) tworzy według wzoru bardzo proste i krótkie wypowiedzi w bezpośredniej komunikacji ustnej na znany temat, np. przedstawia siebie i innych; opisuje siebie i ludzi, których zna, miejsce, w którym mieszka, swoje zainteresowania i preferencje; nazywa emocje; nazywa i opisuje osoby i obiekty z otoczenia oraz podstawowe czynności;
- 6) formułuje bardzo proste prośby i reaguje na podobne prośby innych;
- 7) uczestniczy w codziennych sytuacjach komunikacyjnych, używając bardzo prostych zwrotów grzecznościowych, w tym formuł powitalnych i pożegnalnych, zwrotów: proszę, przepraszam, dziękuję;
- 8) w trakcie lekcji języka obcego lub w grupie wielojęzycznej pomaga innym w zrozumieniu informacji, wyjaśnia bardzo proste pojęcia i zadania własnymi słowami lub gestami, wspiera porozumienie się w grupie;
- 9) aktywnie uczestniczy w rozmowie grupowej: słucha innych, zabiera głos i wypowiada się zgodnie z przyjętymi zasadami komunikacji w grupie;

- 10) wykorzystuje przeczytane teksty oraz inne teksty kultury do rozmowy i wspólnego działania;
- 11) tworzy krótkie i bardzo proste teksty tradycyjne i cyfrowe według poznanych schematów w pisemnej komunikacji bezpośredniej;
- 12) tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne w celu budowania relacji i współpracy z innymi.

2. Świadomość językowa, w tym wiedza o języku

Uczeń:

- 1) rozpoznaje i nazywa litery alfabetu;
- 2) rozwija zasób słownictwa związanego z życiem codziennym i zainteresowaniami w obszarach, takich jak:
 - a) ja, informacje o mnie, np. imię, nazwisko, miejsce zamieszkania, wiek, hobby, cechy wyglądu i charakteru,
 - b) rodzina, przyjaciele,
 - c) miejsce zamieszkania, okolica i miejscowość,
 - d) dom, pomieszczenia, meble, sprzęty użytku codziennego,
 - e) artykuły spożywcze, posiłki i potrawy,
 - f) szkoła, sala lekcyjna, przybory szkolne,
 - g) zwierzęta i rośliny,
 - h) czas, kalendarz, pory roku, miesiące, dni tygodnia,
 - i) popularne zawody,
 - j) zakupy, sklep, centrum handlowe,
 - k) plan dnia, codzienne czynności,
 - l) zabawy i zabawki,
 - m) zainteresowania, sport, wakacje,
 - n) święta i tradycje,
 - o) samopoczucie, emocje,
 - p) teksty kultury – np. filmy, piosenki, gry – i ich bohaterowie;
- 3) poprawnie zapisuje najczęściej używane wyrażenia i wyrazy związane z życiem codziennym i zainteresowaniami, w tym liczby i daty, własne imię i nazwisko, narodowość/obywatelstwo, adres, datę urodzenia.

3. Odkrywanie i używanie języka

Uczeń:

- 1) tworzy bardzo proste wypowiedzi ustne, aby przekazać informacje oraz wyrazić uczucia i emocje;
- 2) odtwarza z pamięci w całości lub we fragmentach bardzo proste i krótkie teksty: wierszyki, rymowanki, piosenki – samodzielnie lub w grupie;
- 3) wykonuje polecenie lub realizuje zadanie według przeczytanej bardzo prostej instrukcji;
- 4) rozumie wysłuchane i przeczytane nazwy, słowa i bardzo proste zdania, w tym także nagrania audio i wideo, korzystając dodatkowo z ilustracji, rekwizytów, mimiki, gestów;
- 5) zapisuje z pamięci i ze słuchu znane wyrazy, zwroty oraz bardzo proste zdania;
- 6) tworzy bardzo proste wypowiedzi pisemne według wcześniej poznanych schematów, w tym informacje o sobie i innych, opisy osób i rzeczy oraz teksty użytkowe: życzenia, podziękowania, pozdrowienia; wypełnia bardzo prosty formularz z danymi osobowymi;
- 7) korzysta z tradycyjnych materiałów źródłowych lub narzędzi cyfrowych do samodzielnego pogłębiania wiedzy, w tym odkrywania znaczeń nieznanymi słów i sprawdzania pisowni.

4. Wielojęzyczność i międzykulturowość – moduł kultura

Uczeń:

- 1) wie, że ludzie posługują się różnymi językami i aby się z nimi porozumieć, trzeba się tych języków nauczyć;
- 2) rozpoznaje w swoim otoczeniu elementy różnych kultur, np. tradycji świątecznych, potraw, zabaw, i porównuje je ze sobą w języku polskim;
- 3) wyjaśnia znaczenie lub podaje odpowiednik w języku polskim bardzo prostych słów lub zwrotów z języka obcego i odwrotnie;
- 4) przedstawia w języku polskim ogólny sens bardzo prostego tekstu wysłuchanego lub przeczytanego w języku obcym.

III. Edukacja językowa w języku mniejszości narodowej lub etnicznej

1. Komunikacja

Uczeń:

- 1) rozumie bardzo proste wypowiedzi ustne, kierowane bezpośrednio do niego, wypowiedziane wyraźnie i powoli;
- 2) reaguje werbalnie lub niewerbalnie na proste polecenia i komunikaty stosowane w codziennych sytuacjach;
- 3) udziela krótkich odpowiedzi na proste pytania dotyczące własnej osoby, rodziny, miejsca zamieszkania i codziennych czynności;
- 4) formułuje proste pytania związane z bliskimi mu tematami – np. życie domowe, szkoła, zabawa;
- 5) przedstawia siebie i innych, opisuje osoby, miejsca, przedmioty, czynności oraz nazywa emocje i potrzeby w codziennych sytuacjach komunikacyjnych;
- 6) zwraca się do innych z prostymi prośbami i reaguje na podobne prośby od innych;
- 7) posługuje się podstawowymi formułami grzecznościowymi w sytuacjach codziennych;
- 8) uczestniczy aktywnie w rozmowie grupowej, stosując zasady komunikacji i szanując wypowiedzi innych;
- 9) korzysta z prostych tekstów kultury – np. bajek, piosenek, wierszy – jako inspiracji do rozmowy, wspólnej zabawy i działania;
- 10) tworzy krótkie wypowiedzi pisemne, posługując się znanym słownictwem i schematami – zarówno tradycyjnie, jak i cyfrowo;
- 11) tworzy bardzo proste teksty użytkowe służące podtrzymywaniu relacji i współpracy, np. życzenia, zaproszenia, pozdrowienia.

2. Świadomość językowa, w tym wiedza o języku

Uczeń:

- 1) rozpoznaje i nazywa litery alfabetu;
- 2) rozwija zasób słownictwa dotyczącego codziennego życia i kultury, w obszarach, takich jak:

- a) rodzina, przyjaciele, sąsiedzi,
 - b) miejsce zamieszkania, dom, wieś lub miasto, środowisko lokalne,
 - c) jedzenie, potrawy tradycyjne,
 - d) szkoła, klasa, przedmioty szkolne,
 - e) przyroda, zwierzęta,
 - f) czas wolny, zabawy, święta,
 - g) zawody, życie codzienne społeczności lokalnej,
 - h) tradycje, zwyczaje, folklor, elementy dziedzictwa kultura,
 - i) bohaterowie lokalnych legend, opowiadań i tekstów kultury;
- 3) poprawnie zapisuje najczęściej używane wyrażenia i wyrazy;
 - 4) stosuje podstawowe zasady ortografii i interpunkcji charakterystyczne dla danego języka;
 - 5) dostrzega podobieństwa i różnice między językiem mniejszości narodowej a językiem polskim.

3. Odkrywanie i używanie języka

Uczeń:

- 1) formułuje bardzo proste wypowiedzi ustne, aby przekazać informacje, wyrazić uczucia i okazać emocje;
- 2) recytuje lub śpiewa znane krótkie teksty – wiersze, piosenki, rymowanki;
- 3) wykonuje polecenia zgodnie z bardzo prostą instrukcją w języku mniejszości;
- 4) rozumie proste komunikaty i wypowiedzi, wspierając się ilustracjami, gestami, mimiką;
- 5) zapisuje proste wyrazy, zwroty i zdania usłyszane lub zapamiętane;
- 6) tworzy bardzo proste teksty użytkowe – życzenia, kartki okolicznościowe, zaproszenia; wypełnia formularze z podstawowymi danymi;
- 7) korzysta z materiałów edukacyjnych i zasobów cyfrowych do poznawania języka i jego kontekstu kulturowego – moduł kultura.

4. Kultura i tożsamość

Uczeń:

- 1) rozpoznaje symbole, stroje, potrawy i tradycje charakterystyczne dla swojej mniejszości narodowej lub etnicznej – moduł kultura;
- 2) opowiada o sobie i swojej rodzinie w kontekście przynależności kulturowej i językowej – moduł kultura;
- 3) uczestniczy w wydarzeniach szkolnych i lokalnych związanych z kulturą mniejszości – moduł kultura;
- 4) tworzy prace plastyczne, teksty i wypowiedzi inspirowane historią i tradycją swojej społeczności – moduł kultura;
- 5) wyraża szacunek dla języka i dziedzictwa kulturowego swojej mniejszości – moduł kultura.

IV. Edukacja językowa w języku regionalnym – języku kaszubskim

1. Komunikacja

Uczeń:

- 1) pokonuje bariery ograniczające chęć wypowiadania się;
- 2) rozumie komunikaty werbalne i niewerbalne oraz adekwatnie na nie reaguje;
- 3) sygnalizuje podstawowe potrzeby, emocje i uczucia;
- 4) zadaje pytania i udziela odpowiedzi w ramach wyuczonych zwrotów;
- 5) wykorzystuje przeczytane teksty literackie i nieliterackie oraz inne teksty kultury do rozmowy i wspólnego działania;
- 6) tworzy krótkie i proste teksty tradycyjne i cyfrowe według schematów w pisemnej komunikacji bezpośredniej;
- 7) wykorzystuje słowo pisane do budowania relacji i współpracy z innymi.

2. Świadomość językowa, w tym wiedza o języku

Uczeń:

- 1) rozpoznaje i nazywa litery alfabetu;

- 2) pisze czytelnie, szczególną wagę przykładu do kształtu kaszubskich liter; stosuje odpowiednie znaki diakrytyczne;
- 3) rozpoznaje dźwięki: głoski, w tym spółgłoski i samogłoski, sylaby, rymy w wypowiedzianych słowach;
- 4) korzysta z zasobu słownictwa odpowiedniego do wyrażania zamierzonych treści, gromadzonego systematycznie w obrębie obszarów tematycznych, takich jak:
 - a) rodzina, przyjaciele,
 - b) miejsce zamieszkania – dom, miejscowość, region,
 - c) szkoła,
 - d) popularne zawody,
 - e) plan dnia,
 - f) zabawy, sport,
 - g) czas,
 - h) jedzenie,
 - i) sklep,
 - j) czas wolny i wakacje,
 - k) święta i tradycje,
 - l) samopoczucie,
 - m) przyroda,
 - n) świat baśni i wyobraźni;
- 5) używa rzeczowników, przymiotników i liczebników w odpowiedniej osobie i liczbie;
- 6) używa czasowników w odpowiedniej osobie, liczbie i czasie;
- 7) stosuje w pisowni podstawowe zasady ortografii kaszubskiej.

3. Odkrywanie i używanie języka

Uczeń:

- 1) analizuje i interpretuje znaczenie wypowiedzi usłyszanych w codziennych sytuacjach;
- 2) podejmuje działania według usłyszanej instrukcji;
- 3) kategoryzuje poznane słownictwo i stosuje je w codziennych sytuacjach;

- 4) recytuje wiersze, rymowanki, wygłasza z pamięci krótkie teksty prozatorskie, odgrywa dialogi, śpiewa piosenki – samodzielnie lub w grupie – moduł kultura;
- 5) eksperymentuje, bawi się słowem, tworząc własne wiersze, zagadki, rymowanki;
- 6) czyta na głos proste teksty drukowane i pisane, prawidłowo akcentując wyrazy i uwzględniając charakterystyczne znaki diakrytyczne;
- 7) stosuje technikę cichego czytania prostych tekstów w języku kaszubskim;
- 8) rozumie sens krótkich opowiadań, bajek i historyjek oraz prostych piosenek i wierszyków, szczególnie gdy są wspierane obrazkami, rekwizytami, ruchem, mimiką, gestami, dodatkowymi dźwiękami – moduł kultura;
- 9) przekazuje w języku polskim treść tekstów czytanych w języku kaszubskim;
- 10) tworzy proste zdania według poznanych schematów;
- 11) tworzy indywidualnie lub zespołowo proste teksty użytkowe, takie jak krótkie wiadomości w komunikacji cyfrowej, ogłoszenie, zaproszenie, życzenia, plakat;
- 12) projektuje historyjkę obrazkową z krótkimi dialogami bohaterów;
- 13) korzysta z odpowiednich materiałów źródłowych i narzędzi cyfrowych do samodzielnego pogłębiania wiedzy, w tym odkrywania znaczeń nieznanymi słów oraz sprawdzania ich pisowni.

4. Kultura i tożsamość

Uczeń:

- 1) kształtuje swoją tożsamość kaszubską w oparciu o kulturę i tradycje swojej rodziny i najbliższej okolicy – moduł kultura;
- 2) poznaje kulturę, historię, geografię, przyrodę i społeczność kaszubską w środowisku szkolnym i pozaszkolnym, w ramach wycieczek i warsztatów – moduł kultura;
- 3) uczestniczy w wydarzeniach szkolnych i lokalnych związanych z kulturą kaszubską – moduł kultura;
- 4) wyraża szacunek dla języka i dziedzictwa kulturowego Kaszubów – moduł kultura.

V. Edukacja matematyczna

1. Liczby

Uczeń:

- 1) odczytuje, zapisuje, porównuje i porządkuje liczby naturalne w zakresie co najmniej do 10 000;
- 2) rozumie, że wartość liczby zależy od liczby cyfr oraz ich położenia w jej zapisie;
- 3) rozumie pojęcia: liczba parzysta, liczba nieparzysta;
- 4) dolicza do podanej liczby naturalnej i odlicza od podanej liczby naturalnej, po jeden, po dwa, po trzy itp. także z przekroczeniem liczby 0 w stronę liczb ujemnych;
- 5) posługuje się modelami osi liczbowej np. linijką, centymetrem krawieckim, skalą na termometrze, rysunkiem przy porównywaniu liczb i budowaniu intuicji pojęć „mniejsze o”, „większe o” w kontekstach praktycznych;
- 6) dodaje liczby naturalne dwucyfrowe i trzycyfrowe w pamięci lub stosując zapisy wyników częściowych;
- 7) odejmuje od siebie liczby naturalne dwucyfrowe w przykładach, których wynik jest liczbą naturalną, w pamięci lub stosując zapisy wyników częściowych;
- 8) mnoży i dzieli liczby naturalne w zakresie tabliczki mnożenia; mnoży liczby dwucyfrowe przez 2, 3, 5, 10; posługuje się tabliczką mnożenia; interpretuje dzielenie jako mieszczzenie i podział;
- 9) dzieli liczby naturalne dwucyfrowe przez 2, 3, 5, 10 w przykładach, gdy wynik jest liczbą naturalną;
- 10) tworzy i stosuje własne strategie obliczeń;
- 11) odkrywa prawidłowości w dodawaniu, odejmowaniu, mnożeniu i dzieleniu liczb;
- 12) znajduje brakującą liczbę w równości „z okienkiem” typu: $7 + \square = 19$, $\square + 8 = 21$, $9 + 17 = \square$, także w przypadku odejmowania, mnożenia i dzielenia;
- 13) posługuje się znakami $+$, $-$, $\times$, $:$, $<$, $>$, $=$;
- 14) odczytuje i zapisuje w kontekstach praktycznych liczby rzymskie w zakresie co najmniej do XII;
- 15) sprawdza poprawność obliczeń, wykorzystując związki między dodawaniem i odejmowaniem oraz mnożeniem i dzieleniem;

- 16) odczytuje i zapisuje wybrane ułamki o liczniku 1 ($\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$, $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{8}$); w prostych przypadkach interpretuje część danej całości za pomocą ułamka.

2. Miary

Uczeń:

- 1) mierzy, zapisuje i odczytuje wyniki pomiaru: czasu, długości, masy, pojemności;
- 2) mierzy, zapisuje i odczytuje wyniki pomiaru: temperatury, uwzględniając odczyty dodatnie i ujemne; oblicza różnice temperatur, w tym te związane ze wzrostem i spadkiem temperatury przechodzącym przez 0°C ;
- 3) posługuje się w codziennych sytuacjach jednostkami: kilometr, metr, centymetr, milimetr, kilogram, dekagram, gram, godzina, minuta, sekunda, litr, mililitr, złoty, grosz – moduł finansowy;
- 4) zamienia w kontekstach praktycznych jednostki długości: centymetry na milimetry, metry na centymetry oraz kilometry na metry, a w prostych rachunkowo przypadkach także odwrotnie;
- 5) zamienia w kontekstach praktycznych jednostki masy: kilogramy na dekagramy oraz kilogramy na gramy, a w prostych rachunkowo przypadkach także odwrotnie;
- 6) zamienia w kontekstach praktycznych jednostki czasu: godziny na minuty oraz minuty na sekundy;
- 7) wykonuje w kontekstach praktycznych obliczenia pieniężne, m.in. związane z budżetem domowym, zakupami, oszczędzaniem; odczytuje zapis dziesiętny cen towarów – moduł finansowy;
- 8) posługuje się wyrażeniami dwumianowanymi i w prostych przypadkach zamienia je na wielkości opisane jednym mianem;
- 9) porównuje długość przedmiotów, odległość, pojemność, wartość i czas trwania wybranych czynności, szacuje te wielkości oraz sprawdza wynik oszacowania.

3. Figury

Uczeń:

- 1) rozpoznaje w swoim otoczeniu i opisuje przedmioty w kształcie prostopadłościanu, sześcianu, kuli, walca;

- 2) rozpoznaje w swoim otoczeniu i opisuje trójkąty, czworokąty, w tym prostokąty z uwzględnieniem kwadratów, oraz koła; rysuje je na sieci kwadratowej, także używając przyborów matematycznych;
- 3) klasyfikuje różne kształty i wyjaśnia wybór kryteriów klasyfikacji;
- 4) oblicza obwody trójkątów, prostokątów, w tym kwadratów;
- 5) bada różne formy i kształty, np. ornamenty i wzory z kultury regionalnej i sztuki w poszukiwaniu osi symetrii – moduł kultura;
- 6) orientuje się w schemacie własnego ciała, wyprowadza kierunki od siebie i od innych osób, ustala i opisuje relacje między obiektami, w przestrzeni i na kartce;
- 7) rozpoznaje w kontekstach praktycznych linie równoległe i prostopadłe; posługuje się pojęciami: pion, poziom, skos; korzysta z sieci kwadratowej.

4. Dane

Uczeń:

- 1) odczytuje i interpretuje dane przedstawione za pomocą prostych tabel i diagramów słupkowych – moduł finansowy;
- 2) wyszukuje i zbiera informacje z różnych źródeł, w kontekstach praktycznych;
- 3) prezentuje informacje w wybrany sposób, np. za pomocą diagramu, tabeli, także wykorzystując technologie cyfrowe.

5. Myślenie matematyczne

Uczeń:

- 1) czyta i rozumie proste teksty zawierające treści zmatematyzowane, np. rozkłady jazdy, kalendarz, cenniki, przepisy, instrukcje itp. – moduł finansowy;
- 2) tworzy dogodny dla siebie sposób rozwiązywania zadania, także nietypowego, wykorzystując: rysunek, piktogramy, liczmany, symbole itp.;
- 3) rozwiązuje zadania tekstowe, tworząc własne strategie, wyjaśnia innym zastosowany sposób rozwiązania;
- 4) weryfikuje rozwiązania uzyskane przez siebie i innych i rozmawia o nich;
- 5) korzysta z umiejętności strategicznego myślenia, także podczas gier planszowych, kościanych, karcianych;

- 6) dostrzega, kontynuuje i opisuje rytmy i regularności przedstawione w różny sposób;
- 7) wykorzystuje umiejętności matematyczne w codziennych sytuacjach – moduł finansowy.

VI. Edukacja przyrodnicza

1. Procesy życiowe i bioróżnorodność

Uczeń:

- 1) bada znaczenie kluczowych procesów życiowych dla prawidłowego funkcjonowania organizmów żywych, w tym człowieka;
- 2) rozróżnia główne narządy wewnętrzne i zewnętrzne organizmu człowieka na schemacie lub modelu i projektuje na podstawie obserwacji i doświadczeń sposoby wspierania ich działania, w tym przez ruch, zdrową dietę, higienę;
- 3) rozróżnia podstawowe potrzeby organizmów żywych, w tym człowieka, oraz opisuje zależności między nimi i formułuje wnioski na podstawie własnych analiz;
- 4) obserwuje i dokumentuje zmiany zachodzące w ciele człowieka w cyklu życia;
- 5) obserwuje w terenie i rozpoznaje podstawowe gatunki zwierząt i roślin żyjących w najbliższym środowisku oraz wyjaśnia ich znaczenie dla bioróżnorodności i konieczność ich ochrony;
- 6) na podstawie własnych obserwacji terenowych podaje przykłady sposobów, w jakie rośliny i zwierzęta przystosowują się do różnych warunków środowiskowych;
- 7) wyjaśnia na podstawie badań, że życie i rozwój roślin zależy od czynników, takich jak: energia słoneczna, gleba, woda, powietrze;
- 8) wykazuje w działaniu poczucie odpowiedzialności za przyrodę, szacunek dla wszystkich form życia.

2. Procesy fizyczne w codzienności dziecka

Uczeń:

- 1) obserwuje w terenie i bada działanie różnych sił oraz ich wpływ na ruch i zachowanie przedmiotów;
- 2) bada właściwości światła, np. tworzy cienie, bada odbicie światła od lśniących powierzchni i rozszczepienie światła, rozpoznaje naturalne i sztuczne źródła światła, prezentuje wyniki swoich badań;

- 3) obserwuje źródła ciepła, analizuje różne sposoby wykorzystania ciepła w codziennym życiu i prezentuje wyniki swoich badań;
- 4) wyjaśnia rolę Słońca jako głównego źródła energii na Ziemi i Układu Słonecznego, korzystając z różnych źródeł informacji i własnych obserwacji;
- 5) rozróżnia dźwięki w otoczeniu, eksperymentuje z wytwarzaniem dźwięku i bada jego przemieszczanie się w różnych mediach – np. powietrze, woda, ciała stałe; podaje przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu dźwięków na ludzi i zwierzęta;
- 6) zachowuje zasady bezpieczeństwa swojego i innych podczas działań badawczych.

3. Materiały i ich właściwości

Uczeń:

- 1) klasyfikuje materiały, testując ich właściwości, i podaje sposoby ich wykorzystania w codziennym życiu;
- 2) rozpoznaje na podstawie wyników własnych badań materiały występujące w trzech stanach skupienia – stałe, ciekłe, gazowe;
- 3) bada wpływ wybranych czynników – np. temperatura, siła, zanieczyszczenie – na zmiany zachodzące w materiałach;
- 4) przejawia zachowania ukazujące racjonalne korzystanie z materiałów i minimalizujące negatywny wpływ na przyrodę, w tym ograniczające zachowania konsumpcyjne – moduł finansowy.

4. Edukacja klimatyczno-środowiskowa

Uczeń:

- 1) na podstawie własnych badań terenowych identyfikuje zależności między elementami przyrody ożywionej i nieożywionej – np. roślinami, zwierzętami, warunkami pogodowymi;
- 2) opisuje podstawowe zjawiska związane ze zmianą klimatu, korzystając z wyników własnych działań badawczych;
- 3) prezentuje wyniki własnych badań, wskazując przykłady pozytywnego i negatywnego wpływu działalności człowieka na środowisko;
- 4) wyjaśnia konieczność oszczędzania zasobów Ziemi w codziennym życiu i proponuje własne pomysły takich działań poparte eksperymentami lub obserwacjami – moduł finansowy;

- 5) analizuje przykłady działań na rzecz klimatu i lokalnego środowiska naturalnego i w miarę możliwości włącza się w nie;
- 6) prowadzi badania przyrodnicze w taki sposób, aby nie szkodzić obserwowanym obiektom i uwzględniać ich dobro i potrzeby.

VII. Edukacja społeczna

1. Kompetencje osobiste

Uczeń:

- 1) rozpoznaje i nazywa swoje mocne strony, rozwija świadomość swoich osiągnięć; wykorzystuje je w działaniu;
- 2) wskazuje obszary, w których szczególnie pragnie się rozwijać, a także przykładowe sposoby dbania o rozwój w tych obszarach;
- 3) podejmuje próby samooceny;
- 4) rozpoznaje i nazywa swoje potrzeby i emocje, komunikuje je innym i zwraca się o pomoc do odpowiednich osób w razie potrzeby;
- 5) stosuje poznane strategie regulacji emocji adekwatnie do sytuacji;
- 6) stosuje poznane strategie radzenia sobie ze stresem i porażką oraz potrafi prosić o wsparcie;
- 7) asertywnie reaguje w sytuacjach przekraczania swoich granic, wyrażając własne potrzeby, emocje z poszanowaniem siebie i innych;
- 8) rozpoznaje negatywne zachowania ze strony innych związane z namawianiem do niebezpiecznych zachowań, przekraczaniem granic lub łamaniem zasad i reaguje na nie;
- 9) rozpoznaje wpływ innych osób, a także mediów i reklamy na swoje decyzje dotyczące wydatków – moduł finansowy;
- 10) rozważa problem z różnych punktów widzenia i podejmuje decyzje dotyczące sposobu jego rozwiązania;
- 11) ustala priorytety działań, układa plan wykonania zadań, w tym szkolnych lub z życia codziennego; realizuje i doprowadza do końca podjęte działania;
- 12) dokonuje wyboru sposobu realizacji zadania;

- 13) korzysta z informacji zwrotnej;
- 14) pracuje wytrwale nawet w obliczu wyzwań lub trudności, próbuje poprawić swoje wyniki;
- 15) uczestniczy w aktywnościach związanych z osobistymi zainteresowaniami;
- 16) stosuje podstawowe zasady dotyczące zdrowego trybu życia, w tym zbilansowanej diety i aktywności ruchowej;
- 17) uświadamia sobie wpływ swoich decyzji na zdrowie.

2. Kompetencje społeczne

Uczeń:

- 1) okazuje szacunek dla wszystkich ludzi bez względu na ich narodowość, obywatelstwo, przynależność kulturową, wyznanie, kolor skóry, pozycję społeczną itp.;
- 2) nawiązuje i podtrzymuje relacje społeczne w najbliższym otoczeniu;
- 3) inicjuje i podtrzymuje współpracę w grupie; współtworzy, negocjuje i stosuje zasady działania w grupie;
- 4) rozpoznaje emocje innych i reaguje na nie w adekwatny sposób;
- 5) oferuje pomoc osobie, która jest w potrzebie, nawet jeśli wymaga to od niego wysiłku;
- 6) podejmuje próby samodzielnego rozwiązywania konfliktów, stosując elementy mediacji rówieśniczej;
- 7) rozpoznaje przejawy przemocy wobec siebie i innych, w tym zastraszanie, dręczenie, cyberprzemoc, i przeciwstawia się im samodzielnie lub prosząc o pomoc dorosłego;
- 8) odgrywa odpowiedzialnie role społeczne;
- 9) planuje i realizuje we współpracy z innymi działania w klasie i środowisku lokalnym, realizując inicjatywy, współpracując z rówieśnikami i dorosłymi oraz rozwijając postawę obywatelską i odpowiedzialność za wspólne dobro.

3. Edukacja obywatelska

Uczeń:

- 1) przedstawia na podstawie własnych obserwacji terenowych i różnych źródeł podstawowe elementy lokalnego krajobrazu oraz zagospodarowania przestrzeni i opisuje ich wartość przyrodniczą i kulturową – moduł kultura;

- 2) określa główne kierunki geograficzne na mapie, wskazuje na niej swoje miejsce zamieszkania i region oraz odczytuje z niej cechy charakterystyczne krajobrazu;
- 3) korzysta z map i ilustracji, by wyjaśnić podstawowe pojęcia geograficzne, takie jak: kontynent, ocean, morze, wyspa, kraj, granica; podaje przykłady z własnego otoczenia;
- 4) rozpoznaje Polskę na mapie Europy i świata oraz wskazuje jej stolicę, główne miasta, rzeki i pasma górskie; wskazuje kraje sąsiadujące z Polską;
- 5) prezentuje wybrane wydarzenia, obiekty, miejsca i postaci z lokalnej, polskiej oraz europejskiej historii i teraźniejszości oraz wyjaśnia ich znaczenie – moduł kultura;
- 6) prezentuje w różnych formach informacje o Polakach, którzy są przykładami postaw wartościowych etycznie, w tym dobra, odwagi, mądrości i patriotyzmu – moduł kultura;
- 7) charakteryzuje patrona swojej szkoły oraz wskazuje aktualnego prezydenta, premiera i marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej;
- 8) rozróżnia i opisuje symbole państwowe Polski: flagę, godło, hymn oraz flagę i hymn Unii Europejskiej; zachowuje się z szacunkiem podczas śpiewania lub słuchania hymnu oraz wciągania flagi na maszt;
- 9) wskazuje wybrane święta państwowe, rozpoznaje lokalne zwyczaje, tradycyjne elementy kultury i języka oraz w miarę możliwości zachowuje je, uczestnicząc w życiu społecznym – moduł kultura;
- 10) wyjaśnia znaczenie praw i obowiązków dziecka, podstawowych praw człowieka oraz podstawowych praw i obowiązków obywatela, dostrzega ich obecność lub brak w codziennym życiu oraz opisuje konsekwencje niewypełniania praw i obowiązków;
- 11) analizuje podstawowe różnice między życiem ludzi w przeszłości a życiem teraźniejszym, korzystając z doświadczeń rodzinnych i innych źródeł;
- 12) odróżnia polskie banknoty i monety od banknotów i monet innych państw oraz wie, że waluty można wymieniać – moduł finansowy;
- 13) nazywa różne formy i źródła dochodu w rodzinie i zauważa różnice w dochodach ludzi – moduł finansowy;
- 14) tworzy listę zakupów, jest przygotowany do podejmowania prostych decyzji zakupowych uwzględniających dostępne środki oraz korzyści wynikające z oszczędzania – moduł finansowy;

15) wyjaśnia cel przechowywania pieniędzy w banku – moduł finansowy.

VIII. Edukacja artystyczna – plastyka, muzyka i działania artystyczne

1. Percepcja i interpretacja dzieł plastycznych

Uczeń:

- 1) rozpoznaje podstawowe środki wyrazu plastycznego w oglądanych dziełach, w tym barwę, linię, kształt, fakturę;
- 2) nazywa emocje wywoływane przez dzieło sztuki – moduł kultura;
- 3) porównuje dzieła sztuki, uwzględniając różne kryteria, w tym barwy, nastrój – moduł kultura;
- 4) opisuje wybrane dzieła sztuki, w tym obrazy, rzeźby, ilustracje, filmy, fotografie – moduł kultura;
- 5) interpretuje znaczenie wybranych symboli lub elementów obecnych w dziele sztuki – moduł kultura.

2. Twórcze działania plastyczne

Uczeń:

- 1) stosuje podstawowe środki wyrazu plastycznego w działaniach twórczych, w tym kontrast barw, rytm, linie, proporcje;
- 2) tworzy własne kompozycje plastyczne inspirowane motywem lub wzorem;
- 3) stosuje podstawowe techniki plastyczne, w tym rysunek, malarstwo, grafikę, rzeźbę, kolaż, a także dobiera odpowiednie narzędzia i materiały do ich realizacji;
- 4) planuje etapy tworzenia pracy plastycznej;
- 5) tworzy kompozycje plastyczne inspirowane różnymi doświadczeniami, emocjami, kontaktem ze sztuką i przyrodą;
- 6) wykonuje fotografie przyrodnicze, portretowe lub inscenizowane oraz proste animacje;
- 7) rozmawia o rezultatach pracy twórczej własnej i zespołowej.

3. Percepcja i interpretacja muzyki

Uczeń:

- 1) słucha, także aktywnie, utworów muzyki klasycznej, rozrywkowej i tradycyjnej z różnych kultur i epok – moduł kultura;
- 2) określa tempo, dynamikę, nastrój utworów w różnorodny sposób;
- 3) reaguje ruchem na zmiany tempa, dynamiki, nastroju czy wysokości dźwięku w utworze;
- 4) rozpoznaje utwory wykonywane solo i zespołowo: chóralnie lub instrumentalnie;
- 5) rozpoznaje w piosence zwrotkę i refren, w utworze muzycznym budowę AB, ABA;
- 6) identyfikuje i różnicuje dźwięki, rytmy i melodie w zabawach i grach słuchowych;
- 7) rozpoznaje wybrane instrumenty muzyczne, nazywa je i przyporządkowuje do wysłuchanych fragmentów muzyki oraz ilustracji.

4. Aktywności muzyczne: śpiew, ruch i gra na instrumentach

Uczeń:

- 1) śpiewa piosenki dziecięce, ludowe i okolicznościowe, hymn państwowy i wybrane pieśni patriotyczne – moduł kultura;
- 2) uczestniczy w zabawach głosowych, ćwiczeniach emisyjnych;
- 3) gra na instrumentach melodycznych i niemelodycznych zgodnie z prostym zapisem graficznym – nutowym i beznutowym;
- 4) odtwarza proste układy taneczne do piosenek dziecięcych, w tym z użyciem rekwizytów, oraz uczestniczy w zabawach muzyczno-ruchowych i tańcach integracyjnych;
- 5) wykonuje podstawowe kroki wybranych tańców narodowych lub ludowych – moduł kultura;
- 6) odczytuje, używając tataizacji, innych sylab rytmicznych lub gestodźwięków, proste schematy rytmiczne z różnych zapisów;
- 7) współpracuje z innymi podczas wspólnego, zespołowego muzykowania.

5. Twórcze działania muzyczne

Uczeń:

- 1) twórczo wykorzystuje dźwięk, ruch i rytm do wyrażania emocji, nastrojów i pomysłów;
- 2) wykorzystuje przedmioty codziennego użytku do zabaw muzycznych;

- 3) wykonuje improwizacje, w tym instrumentalne i ruchowe, projektuje rytmy na instrumentach perkusyjnych, odgrywa dialogi muzyczne w parach i zespołowo;
- 4) tworzy ruchowe improwizacje do muzyki instrumentalnej lub wokalne, w tym taniec swobodny, układ gestów zgodnych z rytmem;
- 5) tworzy i wykonuje proste akompaniamenty do wybranych utworów muzycznych z użyciem dostępnych instrumentów lub rekwizytów.

6. Inne działania artystyczne

Uczeń:

- 1) demonstruje wybrane emocje i stany poprzez ekspresję artystyczną, w tym głosową, muzyczną i ruchową, oraz opowiada o własnych przeżyciach artystycznych;
- 2) kreuje postacie sceniczne, nadając im charakter poprzez improwizację teatralną;
- 3) interpretuje wybrane teksty kultury, w tym muzyczne i wizualne, i przekłada je na własny język artystyczny – moduł kultura;
- 4) tworzy scenki dramowe inspirowane literaturą dziecięcą i wydarzeniami z życia codziennego;
- 5) stosuje środki wyrazu artystycznego, w tym ruch, głos, rytm, przestrzeń, rekwizyt, instrument; posługuje się elementami scenografii i kostiumu w działaniach teatralnych;
- 6) podejmuje we współpracy z innymi działania artystyczne, uwzględniając różne formy komunikacji.

IX. Edukacja techniczna i informatyczna

1. Bezpieczeństwo i higiena

Uczeń:

- 1) wskazuje sytuacje niebezpieczne i sposoby reagowania, w tym wymienia podstawowe numery alarmowe, telefon zaufania i szkolne procedury bezpieczeństwa, z których może skorzystać w miarę swoich możliwości – moduł bezpieczeństwo i obrona;
- 2) potrafi wezwać pomoc, w tym przekazać informacje o zdarzeniu i swoje dane – moduł bezpieczeństwo i obrona;
- 3) stosuje podstawowe zasady udzielania pierwszej pomocy w sytuacjach zagrożenia zdrowia lub życia – moduł bezpieczeństwo i obrona;

- 4) reaguje na instrukcje oraz komunikaty wizualne i dźwiękowe w trakcie wyjść i wycieczek oraz zajęć w bezpośrednim otoczeniu szkoły, także podczas próbnych ewakuacji – moduł bezpieczeństwo i obrona;
- 5) zachowuje porządek w miejscu pracy, przestrzegając zasad bezpieczeństwa, w tym higieny cyfrowej oraz ergonomii określonych w regulaminie pracowni lub klasy – moduł bezpieczeństwo i obrona;
- 6) używa odpowiednich materiałów i posługuje się w sposób bezpieczny prostymi narzędziami, w tym młotkiem, śrubokrętem, igłą, nożyczkami, oraz prostymi urządzeniami technicznymi i cyfrowymi – moduł bezpieczeństwo i obrona;
- 7) stosuje zasady ochrony prywatności i bezpieczeństwa w codziennym i cyfrowym świecie, rozpoznaje i odpowiednio reaguje na sytuacje ryzykowne, dbając o wizerunek i dane osobowe – moduł bezpieczeństwo i obrona;
- 8) współpracuje w grupie, w tym online, z poszanowaniem zasad komunikacji i etykiety lub netykiety;
- 9) podejmuje samodzielne próby ustalenia przydatności i weryfikowania poprawności informacji uzyskanych z różnych źródeł, w tym generowanych przez sztuczną inteligencję.

2. Projektowanie i tworzenie

Uczeń:

- 1) planuje i wykonuje własne projekty, w tym projekty zagospodarowania swojego otoczenia i lokalnej przestrzeni, wykonując szkice i notatki oraz określając algorytmy w formie słownej, graficznej, a także z wykorzystaniem aplikacji do programowania blokowego;
- 2) wykonuje przedmioty użytkowe, dekoracyjne i modele techniczne; montuje wybrane urządzenia i przedmioty, wykorzystując oszczędnie dostępne materiały oraz poznane technologie;
- 3) wykonuje i edytuje proste materiały cyfrowe, wykorzystując przeglądarkę internetową, podstawowe programy, w tym aplikacje tekstowe, graficzne, filmowe, programowanie blokowe oraz narzędzia oparte na sztucznej inteligencji;
- 4) redaguje prostą instrukcję lub wskazówki dotyczące wykorzystania dostępnych narzędzi i urządzeń, w tym cyfrowych;

- 5) wykorzystuje zasoby cyfrowe w sposób etyczny, zgodny z prawem autorskim oraz zasadami korzystania z materiałów online;
- 6) analizuje wpływ stosowanych materiałów i technik na środowisko i zdrowie, w tym rozpoznaje materiały szkodliwe i bezpieczne;
- 7) poszukuje alternatywnych zastosowań materiałów, narzędzi technicznych i rozwiązań algorytmicznych;
- 8) prezentuje efekty swojej pracy w parze, grupie lub na forum klasy, wykorzystując dostępne urządzenia i formy;
- 9) zauważa i nazywa pozytywne aspekty swojej pracy i pracy innych, ocenia efekty działań, formułując i wykorzystując konstruktywną informację zwrotną;
- 10) kończy rozpoczętą pracę i potrafi opowiedzieć o jej przebiegu oraz rezultacie ustnie lub pisemnie, także z wykorzystaniem technologii cyfrowych;
- 11) wykorzystuje narzędzia i technologie do rozwiązania problemów i realizacji prac z innych obszarów przedmiotowych.

X. Wychowanie fizyczne

1. Aktywność fizyczna i bezpieczeństwo

Uczeń:

- 1) podejmuje działania na rzecz utrzymania zdrowia, takie jak: dbanie o higienę ciała, wybór stroju sportowego odpowiedniego do miejsca zajęć i pogody, zdrowa dieta;
- 2) wymienia przykłady aktywności fizycznej możliwej do wykonania w domu, w szkole i na świeżym powietrzu;
- 3) podejmuje aktywność fizyczną w celu utrzymania zdrowia i zapobiegania wadom postawy, wykonuje systematycznie ćwiczenia fizyczne;
- 4) wykonuje rozgrzewkę i wyjaśnia jej cel;
- 5) przestrzega zasad zabaw i gier ruchowych oraz zespołowych;
- 6) stosuje zasady bezpiecznego poruszania się pieszo, na rowerze, hulajnodze i rolkach; zna główne znaki drogowe – moduł bezpieczeństwo i obrona;

- 7) stosuje zasady bezpieczeństwa w czasie aktywności plenerowych, w tym nad wodą, w lesie i w górach – moduł bezpieczeństwo i obrona.

2. Sprawność fizyczna

Uczeń:

- 1) chodzi, maszeruje, biega ze zmianą kierunku i tempa, zachowując rytm i koordynację;
- 2) skacze, podskakuje i przeskakuje – obunóż, jedenonóż, w miejscu i w ruchu, przez przeszkody, w dal z miejsca i z rozbiegu, przez skakankę lub gumę;
- 3) wspina się na niskich wysokościach;
- 4) czołga się w różnych kierunkach i pod przeszkodami;
- 5) rzuca jednorącz małymi przyborami do celu nieruchomego i ruchomego;
- 6) podaje przybory oburącz sprzed klatki piersiowej i znad głowy, w miejscu i w ruchu, a także chwytą je w miejscu i w ruchu;
- 7) uderza piłkę nogą w miejscu i w ruchu, do partnera lub celu, z różną siłą i w różnych kierunkach;
- 8) odbija piłkę oburącz lub jednorącz w górę oraz w kierunku partnera;
- 9) wykonuje podstawowe ćwiczenia techniczne z piłką lub innym przyborem charakterystycznym dla gier zespołowych: kozłuje w miejscu i w ruchu, podaje i chwytą, odbija, uderza, prowadzi, rzuca, uderza do celu;
- 10) toczy, podnosi i przenosi przybory;
- 11) utrzymuje równowagę w pozycjach statycznych i dynamicznych, z przyborem i bez;
- 12) wykonuje rotacje ciała wokół osi pionowej i poziomej, w tym obroty w miejscu i w ruchu, przewroty w przód z przysiadu podpartego;
- 13) przenosi ciężar ciała z jednej strony na drugą;
- 14) utrzymuje prawidłową postawę w różnych pozycjach;
- 15) wykonuje ćwiczenia rytmiczne przy muzyce;
- 16) uczestniczy w zabawach i grach ruchowych oraz grach zespołowych;
- 17) korzysta z dostępnego sprzętu sportowego, zachowując zasady bezpieczeństwa;
- 18) współpracuje z innymi przy planowaniu i realizacji zabaw ruchowych;
- 19) przestrzega zasad *fair play* w zabawach i grach ruchowych oraz grach zespołowych.

XI. Etyka

1. Ja i etyka

Uczeń:

- 1) odróżnia ocenę etyczną, w tym dobre i złe działania, postawy, cele, od innych ocen, w tym: estetycznej – piękne i brzydkie wytwory kultury; praktycznej – użyteczne i nieużyteczne przedmioty, działania; poznawczej – prawdziwe i fałszywe sądy;
- 2) formułuje proste oceny etyczne w odniesieniu do codziennych doświadczeń oraz poznanych tekstów kultury i uzasadnia je w dyskusji – moduł kultura;
- 3) posługuje się nazwami postaw etycznie wartościowych, takimi jak: sprawiedliwość, szacunek, życzliwość, uczciwość, odpowiedzialność, odwaga, solidarność, troska, przyjaźń, miłość; wskazuje przykłady działań będących ich przejawem;
- 4) odróżnia działania, postawy i cele etycznie wartościowe od nieetycznych – moduł kultura;
- 5) na podstawie codziennych doświadczeń i poznanych tekstów kultury formułuje normy moralne, w tym obowiązki moralne, wynikające z tych doświadczeń i tekstów – moduł kultura.

2. Ja i moje życie

Uczeń:

- 1) ocenia pod względem etycznym własne postawy, cele i działania oraz określa konsekwencje tych działań dla siebie i innych;
- 2) wskazuje i podejmuje działania będące przejawem szacunku dla siebie i troski o samego siebie;
- 3) wskazuje przykłady swoich praw i obowiązków – dziecka, ucznia, człowieka – i korzysta z nich we własnym codziennym doświadczeniu.

3. Ja wśród ludzi

Uczeń:

- 1) ocenia pod względem etycznym postawy innych osób, ich cele i działania oraz określa konsekwencje tych działań dla siebie i pozostałych członków społeczności;

- 2) wskazuje postawy etycznie wartościowe wobec innych, w tym szacunek, życzliwość, solidarność, troskę, odpowiedzialność, oraz podejmuje działania będące ich przejawem, zwłaszcza wobec słabszych, wykluczanych, należących do mniejszości;
- 3) wskazuje i ocenia pod względem etycznym normy moralne ustanawiane przez grupy i wspólnoty, do których należy, w tym także nieformalne grupy rówieśnicze;
- 4) wskazuje postawy służące współpracy, zaufaniu, integracji w grupie i wspólnocie i podejmuje działania będące ich przejawem;
- 5) przeciwstawia się w sposób etycznie wartościowy działaniom agresywnym wobec siebie i innych.

4. Ja i przyroda

Uczeń:

- 1) ocenia pod względem etycznym postawy, cele i działania wobec przyrody oraz określa konsekwencje tych działań dla środowiska;
- 2) wskazuje i podejmuje działania będące przejawem odpowiedzialności za środowisko i troski o przyrodę, w tym zwłaszcza o zwierzęta;
- 3) wskazuje przykłady zachowań zwierząt jako istot czujących;
- 4) przeciwstawia się w sposób etycznie wartościowy działaniom szkodliwym dla środowiska i krzywdzącym zwierzęta.

Wymagania w zakresie doświadczeń edukacyjnych

- 1) Uczeń przynajmniej raz w roku wybiera książkę do indywidualnej lektury i prezentuje ją.
- 2) Uczniowie przynajmniej raz w roku wybierają lekturę do omówienia podczas lekcji.
- 3) Uczniowie w grupie realizują zadanie, w którym językiem komunikacji jest nauczany w klasie język obcy nowożytny – np. wymiana listów, kartek z równoległą klasą ze szkoły za granicą, spotkanie z native speakerem itp.
- 4) Uczniowie przynajmniej cztery razy w roku uczestniczą w rozgrywkach klasowych lub szkolnych z wykorzystaniem gier planszowych, kościanych lub karcianych, które są dobrane pod kątem rozwijania logicznego i strategicznego myślenia. Biorą udział

w wyborze gier, przygotowują i notują wyniki rozgrywek w zaplanowany przez siebie sposób, po zakończeniu gry analizują zastosowane strategie.

- 5) Uczniowie w grupie zakładają i prowadzą uprawę roślin, np. kwietnej łąki z roślinami miododajnymi, ogródka ziołowego, ogródka warzywnego.
- 6) Uczniowie uczestniczą w przygotowaniu i realizacji wydarzenia artystycznego prezentowanego poza klasą.
- 7) Uczniowie przynajmniej raz w roku tworzą własne instrumenty, lalki, maski lub scenografię, wykorzystując je w działaniach artystycznych.
- 8) Uczniowie przynajmniej raz w roku biorą udział w wydarzeniu kulturalnym – np. w zwiedzaniu muzeum, koncercie, spektaklu – na żywo lub online.
- 9) Uczniowie, pracując w grupach, realizują pod opieką nauczyciela przynajmniej jeden projekt edukacyjny z każdego z poniższych obszarów:
 - a) przedsiębiorczość – np. sklepik, kiermasz charytatywny, pieniądze i bank,
 - b) tożsamość i społeczność lokalna lub regionalna – np. dziedzictwo lokalne, tradycje i zwyczaje, gwary, atrakcyjność regionu,
 - c) ochrona środowiska, ekologia, klimat – np. bioróżnorodność, oszczędzanie zasobów, recykling, odpowiedzialne zakupy,
 - d) zagospodarowanie przestrzeni – np. projektowanie przestrzeni osiedla, parku, placu zabaw – z uwzględnieniem uwarunkowań estetycznych, przyrodniczych, w tym ochrony przyrody, i potrzeb społecznych,
 - e) konstrukcja prostych maszyn technicznych – np. proste maszyny z przekładniami zębatymi i dźwigniami, maszyny przepływowe, pochylnie,
 - f) modelowanie – np. tworzenie modelu urządzenia lub układu elementów, który umożliwia obserwację siły grawitacji, oporu, tarcia, siły napędowej, naprężającej, rozciągającej, elektromotorycznej lub innych sił,
 - g) programowanie – np. sekwencja ruchów robota po trasie, programowanie urządzenia, przesuwanie przedmiotów po macie, budowanie wieży z kubków, algorytm opisujący kroki działania,

- h) problemy społeczne – rozwiązanie problemu, który uczniowie zaobserwowali w klasie, szkole lub okolicy, np. opieka nad zwierzętami, aktywności na rzecz lokalnej społeczności,
- i) zdrowie – np. odżywianie, ruch, zdrowe nawyki, monitorowanie zdrowia.

Warunki i sposób realizacji

Edukacja wczesnoszkolna to ważny etap zdobywania przez dzieci doświadczeń związanych z rolą ucznia, nawiązywania relacji w zróżnicowanym społeczeństwie i kulturowo środowisku szkolnym. Wiedza i umiejętności dzieci są różnorodne, co jest naturalną cechą rozwojową, zatem realizacja podstawy programowej wiąże się z koniecznością dostosowania procesu uczenia się do indywidualnych potrzeb i tempa rozwoju każdego dziecka.

Zadaniem szkoły i nauczyciela jest zapewnienie:

- 1) aktywności uczniów, które umożliwiają współpracę i uczenie się w relacjach społecznych, w tym w projektach badawczych, dyskusjach, rozwiązywaniu zadań problemowych, zabawach i grach dydaktycznych, a także działaniach twórczych;
- 2) sytuacji edukacyjnych sprzyjających uczeniu się przez poszukiwanie, odkrywanie, dociekanie, eksperymentowanie, sprawdzanie informacji, wnioskowanie, z wykorzystaniem różnych form komunikacji i aktywności w kontekście życia codziennego;
- 3) możliwości korzystania z zasobów lokalnego środowiska, pozwalających na uczenie się poprzez doświadczenia i obserwacje prowadzone w środowisku naturalnym i społecznym;
- 4) organizacji zajęć poza salą lekcyjną, np. w pracowniach tematycznych, w bibliotece, w bezpośrednim otoczeniu szkoły – w ogrodzie szkolnym, na boisku – a także dalszym, np. w parku, lesie, na łące oraz w centrach edukacyjnych;
- 5) bezpiecznej, estetycznej przestrzeni edukacyjnej, sprzyjającej różnorodnym aktywnościom i wszechstronnemu rozwojowi uczniów, umożliwiającej pracę w parach, w grupach, w kręgu oraz indywidualnie, wyposażonej w lekkie i mobilne meble, łatwe do modyfikowania układu sali w zależności od typu aktywności dydaktycznej;
- 6) różnorodnych łatwo dostępnych pomocy i materiałów dydaktycznych, tradycyjnych i cyfrowych, które wykraczają poza tradycyjny podręcznik i zeszyt ćwiczeń, obejmując także

te wspierające integrację różnych dziedzin wiedzy w praktycznym kontekście, jak edukacja finansowa czy architektoniczna, dostosowanych do potrzeb uczniów, wspierających motywację do uczenia się;

- 7) warunków do rozwijania samodzielności uczniów, w tym podejmowania decyzji dotyczących planowania dnia, wyznaczania zadań do realizacji w krótkich odcinkach czasu i refleksji na temat uzyskanego efektu;
- 8) warunków do wspierania sprawczości i wpływu na najbliższe otoczenie;
- 9) współpracy w grupie w procesie uczenia się, elementów tutoringu koleżeńskiego, dzielenia się wiedzą i umiejętnościami w procesie poznawania i działania;
- 10) monitorowania i dokumentowania rozwoju kompetencji uczniów, rozpoznawania indywidualnych potrzeb oraz określania efektywności stosowanych metod wsparcia rozwoju i planowania kolejnych działań pedagogicznych z uwzględnieniem zgromadzonych informacji;
- 11) prezentowania efektów różnych prac uczniowskich, rozwiązań zadań, myślenia wizualnego oraz przebiegu procesu uczenia się, w tym na tablicach, planszach, w przestrzeniach ekspozycyjnych;
- 12) elastycznej czasowo organizacji pracy dydaktycznej z uwzględnieniem zróżnicowanego tempa pracy uczniów, przerw na odpoczynek i ruch oraz czasu na swobodną eksplorację tematów wzbudzających zainteresowanie uczniów;
- 13) wsparcia uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych, poprzez odpowiednie pomoce, modyfikację otoczenia, dostosowanie form komunikacji, czasu, miejsca i metod edukacji, w tym urządzeń wspomagających, jak lupy, pętle indukcyjne, komunikatory do komunikacji wspomagającej i alternatywnej, oprogramowanie specjalistyczne.

Edukacja wczesnoszkolna ma charakter zintegrowany, koncentrujący się na rozwijaniu kompetencji fundamentalnych uczniów, m.in. komunikacji i posługiwania się językiem, oraz przekrojowych – społecznych i osobistych czy poznawczych. Oznacza to integrowanie zdobywanych kompetencji z różnych obszarów edukacji podczas rozwiązywania problemów, poszukiwania odpowiedzi na pytania, wykorzystywania ich w nowych sytuacjach.

Podstawowym założeniem edukacji językowej we wszystkich nauczanych językach jest

dowartościowanie kompetencji komunikacyjnych jako fundamentu funkcjonowania w społeczeństwie oraz procesów uczenia się. W szczególności oznacza to rozszerzenie kształcenia umiejętności związanych z mówieniem i słuchaniem oraz uczestnictwem w rozmowie na obszary wszystkich edukacji przedmiotowych oraz takie kształtowanie doświadczeń edukacyjnych, które umożliwią rozwijanie wskazanych wyżej kompetencji w naturalnych sytuacjach komunikacyjnych, np. poprzez uczenie się kooperacyjne czy tworzenie tekstów kierowanych do rzeczywistych adresatów.

Istotnym warunkiem realizacji celów nauczania w zakresie edukacji polonistycznej jest zmiana sposobu nauczania czytania: od podejścia lingwistycznego, które koncentruje się na technicznym aspekcie czytania, czyli prawidłowym rozpoznawaniu znaków graficznych i ich przekładzie na elementy brzmieniowe, do podejścia opartego na rozumieniu czytanego tekstu. Jego podstawą jest rozwijanie motywacji wewnętrznej do czytania oraz doskonalenie umiejętności analizy i interpretacji tekstu, a efektem – korzystanie przez uczniów z umiejętności czytania do samodzielnego zdobywania informacji oraz dla przyjemności wynikającej z przeżycia literackiego. Decyzja doboru lektur należy do nauczycieli i jest uwarunkowana specyfiką danej szkoły, oddziału, uczniów i lokalnego środowiska. Nauczyciel, znając potrzeby i możliwości swoich uczniów oraz ich zainteresowania, umiejętności językowe i sprawność czytelniczą, wybiera utwory oraz stwarza uczniom możliwość rozszerzenia zestawu lektur o ich własne propozycje. W ciągu roku szkolnego uczniowie powinni przeczytać w całości nie mniej niż 4 pozycje książkowe.

W nauczaniu pisania od początku edukacji szkolnej powinno dominować podejście rozwojowe, w którym nauczyciel zachęca uczniów do kreślenia znaków i tworzenia wypowiedzi pisanych bez obawy o poprawność i charakter pisma, wykorzystując naturalne zainteresowanie dzieci językiem pisany oraz jego funkcją w przekazywaniu i utrwalaniu informacji, a także kreowaniu własnych wypowiedzi. Uczniowie, pisząc swoje teksty do adresatów innych niż nauczyciel, mogą używać – zwłaszcza w pierwszym okresie nauki – rysunków, piktogramów i pojedynczych wyrazów. Podejście rozwojowe do nauczania pisania opiera się na zrozumieniu przez dziecko funkcji różnych elementów pisma. Nauczyciel, obserwując uczniów, zdobywa informacje, w jaki sposób dzieci nabywają umiejętność pisania, co umożliwia mu podejmowanie decyzji o tym,

kiedy i jak należy interweniować, aby rozwinąć kreatywność i umiejętność konstruowania poprawnych wypowiedzi u każdego ucznia.

W zakresie języka obcego nowożytnego po klasie III uczeń powinien osiągnąć poziom biegłości językowej A1 według Europejskiego Systemu Opisu Kształcenia Językowego. Nauczyciel uczący języka obcego nowożytnego, języka mniejszości narodowej lub etnicznej oraz języka regionalnego – kaszubskiego – w klasach I–III powinien zapoznać się z efektami uczenia się we wszystkich obszarach wskazanych w podstawie, w tym przede wszystkim z efektami w obszarze edukacji polonistycznej, które obejmują kompetencje niezbędne także w komunikacji w innych językach.

W trakcie uczenia się matematyki uczniowie powinni mieć stałą możliwość korzystania z liczmanów, klocków, patyczków, palców oraz innych konkretnych przedmiotów umożliwiających budowanie modeli sytuacji matematycznych, wspomagających obliczenia, rozumienie pojęć, rozumowania matematyczne oraz intuicje geometryczne. Umiejętności rachunkowe i rozumowanie należy rozwijać u uczniów od samego początku edukacji, nie czekając, aż będą oni umieli czytać i pisać, bez ograniczania zakresu używanych przez nich liczb. Nauczyciel może przedstawiać zadania ustnie, a o ich rozwiązaniach uczniowie mogą dyskutować z kolegami i z nauczycielem, bez konieczności przedstawienia rozwiązania zapisem. Rozmawianie o liczeniu i o rozumowaniach powinno być jedną z podstawowych metod pracy na pierwszym etapie edukacyjnym. Ważne jest budowanie u uczniów przekonania, że mają prawo popełniać błędy. Warto, aby błąd popełniony przez ucznia był powodem do rozwijającej rozmowy o sposobach rozumowania. Nauczyciel powinien analizować i odczytywać tok myślenia ucznia także wtedy, gdy ostateczna odpowiedź nie jest poprawna.

Należy uwzględnić zróżnicowane potrzeby edukacyjne uczniów – także tych, którzy wymagają więcej czasu i wsparcia w przechodzeniu od manipulacji do myślenia abstrakcyjnego. Uczniowie powinni być też zachęceni do przedstawiania danych i rozwiązań zadań za pomocą rysunków, schematów i diagramów. Wspólna praca nad zadaniami – w grupach, parach – sprzyja rozwojowi myślenia i argumentowania. Ważne jest zachowanie równowagi między ćwiczeniem podstawowych umiejętności rachunkowych – np. sprawnego dodawania, odejmowania, porównywania – czy typowych zadań tekstowych a stwarzaniem okazji do rozwiązywania zadań

nietypowych, wymagających poszukiwania sposobu rozwiązania i tworzenia własnych strategii. Zaleca się integrowanie treści edukacji matematycznej z grami, zabawami oraz zadaniami związanymi z edukacją finansową – w tym zabawy w sklep, planowanie zakupów, tworzenie planu finansowania wycieczki – i architektoniczną – w tym konstruowanie budowli z klocków, projektowanie układów przestrzennych. Takie działania nie tylko rozwijają kompetencje matematyczne, ale także wzmacniają motywację do uczenia się matematyki i jej stosowania w codziennym życiu.

Edukacja przyrodnicza obejmuje nie tylko poznawanie przyrody, ale także rozwijanie postaw proekologicznych. Kluczowe znaczenie ma tu uczenie się poprzez bezpośredni kontakt z otoczeniem – w naturalnym środowisku. W związku z tym ważne jest, by dzieci jak najwięcej czasu spędzały poza salą lekcyjną, w bezpośrednim otoczeniu szkoły, wykorzystując jego edukacyjny potencjał. Specyfika edukacji przyrodniczej wyraża się także w tym, że wprowadza ona dziecko w podstawy myślenia i działania naukowego. Dzieci powinny mieć zatem jak najwięcej okazji do dociekania, prowadzenia obserwacji, eksperymentów, eksploracji, które pozwalają im budować rozumienie zależności, jakie występują w ekosystemach i między nimi oraz między ludźmi, przyrodą i miejscem, w którym żyją. Ponadto należy wspierać uczniów i angażować ich w promowanie odpowiedzialnego stylu życia oraz zachęcać do udziału w decyzjach i działaniach na rzecz środowiska, co pozwoli im rozwinąć postawę troski o środowisko naturalne. Edukacja przyrodnicza wymaga dostępu uczniów do różnorodnych środków dydaktycznych umożliwiających prowadzenia działalności badawczej, jak lupy, mikroskopy, podstawowe szkło laboratoryjne, mapy, globusy, kompasy, termometry, wagi i inne. Edukacja społeczna obejmująca rozwijanie kompetencji osobistych i społecznych oraz edukację obywatelską powinna odbywać się w atmosferze bezpieczeństwa, zaufania i szacunku. Istotne jest stworzenie przestrzeni edukacyjnej, która pozwala uczniom na doświadczanie, współdziałanie, refleksję, dialog oraz rozwijanie samoświadomości i odpowiedzialności za siebie i innych, a także umożliwienie uczniom partycypacji w działaniach społecznych i obywatelskich podejmowanych na terenie szkoły oraz poza nią. Nauczyciel organizuje sytuacje dydaktyczne sprzyjające rozwojowi emocjonalnemu i społecznemu uczniów z wykorzystaniem metod aktywizujących, w tym dramy, storytellingu,

debaty, kręgów komunikacyjnych, projektów. Uczniowie możliwie często powinni pracować w parach i większych zespołach. Kluczowe jest wdrażanie dzieci do wyrażania opinii, stawiania pytań, dokonywania wyborów oraz podejmowania decyzji w bezpiecznym i wspierającym środowisku. Ważnym elementem jest włączanie strategii edukacyjnych służących rozpoznawaniu i nazywaniu emocji, trenowaniu uważności, regulowaniu napięcia oraz wspieraniu dzieci w sytuacjach społecznych, w tym konfliktowych. Nauczyciel modeluje postawy oparte na empatii, otwartości i szacunku, również poprzez własny przykład. Szkoła zapewnia przestrzeń sprzyjającą pracy zespołowej, rozmowie i wspólnym działaniom – np. strefy do pracy w grupach, miejsce do odpoczynku i wyciszenia; możliwość korzystania z materiałów dydaktycznych wspomagających rozwój kompetencji osobistych i społecznych oraz edukacji obywatelskiej – np. plansze do komunikacji, scenariusze sytuacyjne, mapa, globus; czas w planie dnia umożliwiający realizację zajęć w formie cyklicznych spotkań klasowych, rozmów, projektów społecznych oraz aktywności integracyjnych; współpracę z rodzicami, nauczycielami innych edukacji, pedagogiem szkolnym, psychologiem i wychowawcami świetlicy – tak, aby działania na rzecz rozwoju osobistego i społecznego uczniów były spójne i systemowe.

Edukacja artystyczna odgrywa istotną rolę w całościowym rozwoju dziecka, wspierając jego wrażliwość estetyczną, ekspresję emocji i kreatywność, dlatego powinna odbywać się w atmosferze radości tworzenia, poczucia bezpieczeństwa oraz wzajemnego szacunku. Nauczyciel stosuje zróżnicowane metody pracy, angażujące zmysły, emocje i ruch dziecka, oparte na naturalnej ciekawości, zabawie, eksperymentowaniu i współdziałaniu. Szczególnie ważne jest wspieranie samodzielności dzieci w podejmowaniu decyzji twórczych i refleksji nad efektami własnej aktywności. Proces jest w tym wypadku równie ważny jak ostateczne efekty pracy. Edukacja artystyczna powinna być elastyczna, uwzględniać indywidualne potrzeby dzieci i wspierać ich rozwój społeczny, kulturowy i emocjonalny, także poprzez kontakt ze sztuką i kulturą w różnorodnych formach. Ewaluacja polega na rozmowie i swobodnej interpretacji efektów pracy twórczej z respektowaniem opinii ich autorów. Szkoła zapewnia odpowiednią przestrzeń i wyposażenie – materiały plastyczne, instrumenty muzyczne, rekwizyty teatralne – umożliwiające swobodną ekspresję indywidualną i zespołową.

Zajęcia z edukacji technicznej i informatycznej powinny być prowadzone w sposób praktyczny, funkcjonalny i dostosowany do możliwości percepcyjnych i motorycznych uczniów. Istotne jest, aby uczniowie mieli możliwość działania – samodzielnego lub zespołowego – w ramach konkretnych zadań i problemów do rozwiązania. Nauczyciel organizuje pracę uczniów tak, aby umożliwić im wykonywanie prostych czynności technicznych, w tym składanie, łączenie, planowanie, konstruowanie przedmiotów użytkowych, a także korzystanie z urządzeń cyfrowych w sposób bezpieczny i świadomy. Ważne jest wykorzystywanie prostych narzędzi, materiałów oraz sprzętu komputerowego i oprogramowania edukacyjnego. W procesie nauczania ważne jest stopniowe wprowadzanie uczniów w świat technologii i informatyki z uwzględnieniem podstawowych pojęć, zasad działania urządzeń oraz możliwości ich zastosowania w życiu codziennym. Zadania powinny wspierać rozwój logicznego myślenia, orientacji przestrzennej, planowania działań oraz rozumienia relacji przyczynowo-skutkowych. Organizacja zajęć technicznych i informatycznych ma sprzyjać nie tylko pracy indywidualnej, ale także rozwijaniu współpracy w parach i grupach.

Wychowanie fizyczne opiera się na zaspokojeniu jednej z podstawowych potrzeb dzieci, jaką jest ruch. Dla zapewnienia zdrowego rozwoju zajęcia ruchowe odbywają się każdego dnia jako element edukacji zintegrowanej. Ważną funkcję pełnią w niej zabawy ruchowe i gry zespołowe oraz ćwiczenia kształtujące nawyki utrzymania prawidłowej postawy ciała w różnych pozycjach. Tak często, jak to możliwe, zajęcia ruchowe są realizowane w plenerze, np. w ogrodzie lub na boisku szkolnym. Wskazane jest również, aby co najmniej jedna godzina zajęć wychowania fizycznego w tygodniu odbywała się w sali gimnastycznej z dostępem do wszelkich środków i sprzętów sportowych. W ramach zajęć wychowania fizycznego realizuje się treści nauczania związane z diagnozowaniem i interpretowaniem rozwoju fizycznego i sprawności fizycznej uczniów. W każdym roku szkolnym w okresie od lutego do kwietnia nauczyciel przeprowadza odpowiednie testy sprawnościowe. Zwraca się uwagę na rozróżnienie pojęć diagnozowania i oceniania. Pomiary sprawności fizycznej powinny być wykorzystywane wyłącznie do wskazania mocnych i słabych stron sprawności fizycznej ucznia w celu planowania dalszego jej rozwoju. Podczas zajęć z etyki uczniowie uczestniczą w dociekaniach filozoficznych – dialogu prowadzonym w grupie złożonej z uczniów i nauczyciela. Punktem wyjścia takiego dialogu

są pytania samodzielnie formułowane przez uczestników w oparciu o literaturę piękną i teksty filozoficzne z różnych kultur, filmy, prace plastyczne i różnego typu ćwiczenia inspirujące do myślenia.

Szkoła i nauczyciele edukacji wczesnoszkolnej podejmują działania wspierające zaangażowanie rodziców i społeczności lokalnej w proces edukacyjny, co sprzyja wzmocnianiu poczucia przynależności uczniów do wspólnoty, ich partycypacji w działaniach społecznych oraz tworzeniu spójnego, bezpiecznego i wspierającego środowiska rozwojowego. W szczególności zaleca się:

- 1) systematyczne budowanie partnerskich relacji z rodzicami, opartych na wzajemnym zaufaniu, szacunku i otwartości;
- 2) tworzenie przestrzeni do regularnej i merytorycznej komunikacji z rodzicami na temat rozwoju, potrzeb i sukcesów dziecka, a także programu pracy szkoły, form i metod kształcenia i wychowania;
- 3) uwzględnianie perspektywy i wiedzy rodziców o dziecku przy planowaniu i dostosowywaniu procesu dydaktyczno-wychowawczego, szczególnie w przypadku dzieci o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych.